

Komisyon

LIBERTUS HUKUK SORU BANKASI TAMAMI ÇÖZÜMLÜ KAMU HUKUKU

ISBN 978-625-6810-55-6

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevdir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

5. Baskı: Ekim 2023, Ankara

Proje-Yayın: Şevval Aksoy
Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

1.

- I. 1808
- II. 1839
- III. 1856
- IV. 1876
- V. 1921

Yukarıdaki tarihler, aşağıdakilerden hangisiyle doğru sırada eşleştirilmiştir?

- A) Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Sened-i İttifak, Kanun-i Esasi, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu
- B) Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, Sened-i İttifak, Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Kanun-i Esasi
- C) Sened-i İttifak, Islahat Fermanı, Tanzimat Fermanı, Kanun-i Esasi, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu
- D) Sened-i İttifak, Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Kanun-i Esasi, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu
- E) Sened-i İttifak, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Kanun-i Esasi

2. Osmanlı - Türk Anayasal gelişmelerinin ilk adımı olarak kabul edilen Sened-i İttifak ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Padişah ve ayanlar arasında karşılıklı imzalandığı için ferman değil, bir sözleşmedir.
- B) Sened-i İttifak'ta halkın yararına olan hiçbir hüküm bulunmamaktadır.
- C) İlk kez devlet iktidarının sınırlanabileceği görülmüştür.
- D) Hükümlerin uygulanmasını denetleyecek bir mekanizma yoktur.
- E) Merkezi otoriteyi güçlendirmek amacıyla imzalanmıştır.

3. Tanzimat Fermanı ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) İlk haklar beyannamesi olarak kabul edilmiştir.
- B) İlk kez kanunların üstünlüğü ilkesi kabul edilmiştir.
- C) "Din ayrımı gözetmeksizin devlet tüm uyruklarına eşit davranacaktır", hükmü laik bir gelişme olarak kabul edilmektedir.
- D) Yasalar karşısında herkesi eşit olması ilkesi benimsenmiştir.
- E) Devlet adamlarının kul statüsüne son verilmiş, müsadereye izin verilmiştir.

4. Aşağıdakilerden hangisi Islahat Fermanı ile ilgili yanlış bir ifadedir?

- A) İlk kez hukukun üstünlüğü kabul edilmiştir.
- B) Din farkı gözetilmeksizin bütün uyrukların eşit işlem göreceği ilkesi kabul edilmiştir.
- C) Din değiştirme hakkı kabul edilmiştir.
- D) İslam dininden çıkmanın yaptırımının ölüm cezası olmasına son verilmiştir.
- E) Gayrimüslimlere, devlet memurluğu yapma ve eyalet meclislerinde temsil hakkı tanınmıştır.

5. Aşağıdakilerden hangisi, Kanun-i Esasi ile ilgili yanlış bir ifadedir?

- A) İlan edilmesinde Genç Osmanlılar'ın etkisi vardır.
- B) II.Abdülhamit'in döneminde ilan edilmiştir.
- C) İlk kez parlamento açılmıştır.
- D) Mutlak monarşiye geçilmiştir.
- E) Halk, ilk kez yönetime katılmıştır.

6. Aşağıdakilerden hangisi, Kanun-i Esasi ile açılan parlamentoya dair yanlış bir ifadedir?

- A) Yasama organının adı Meclis-i Umumi'dir ve Heyet-i Âyan ile Heyet-i Mebusan olmak üzere iki kanattan oluşmaktadır.
- B) Heyet-i Âyan üyelerini padişah atamaktadır ve üyelerin görev süresi ömür boyudur.
- C) Heyet-i Mebusan üyelerini halk seçmektedir ve üyelerin görev süresi 4 yıldır.
- D) Heyet-i Mebusan üyelerinin seçimi, tek dereceli nispi temsil sistemine dayanmaktadır.
- E) Heyet-i Mebusan, her 50.000 erkek nüfusa bir temsilci düşecek şekilde seçilmektedir.

7. Resmî dilin Türkçe olduğu ilk kez aşağıda verilen anayasalardan hangisi ile hüküm altına alınmıştır?

- A) 1876 Kanun-i Esasi
- B) 1921 Teşkilatı Esasiye
- C) 1924 Anayasası
- D) 1961 Anayasası
- E) 1982 Anayasası

8. Aşağıdakilerden hangisi, Kanun-i Esasi'de 1909 yılında yapılan değişikliklerden biri değildir?

- A) Padişahın meclisi feshetme hakkı kaldırılmıştır.
- B) Gerçek anlamda meşruti monarşiye geçilmiştir.
- C) Bakanlar Kurulu meclise karşı sorumlu tutulmuştur.
- D) Basın özgürlüğü genişletilmiştir.
- E) Kanun teklifi için padişahın izin alma şartı kaldırılmıştır.

9. Aşağıdakilerden hangisi, Kanun-i Esasi'de 1909 yılında yapılan değişikliklerden biri değildir?

- A) Örgütlenme özgürlüğü genişletilmiştir.
- B) Padişahın veto yetkisi kaldırılmıştır.
- C) Haberleşme gizliliği esası benimsenmiştir.
- D) Kanun tekliflerinin Şura-yı Devlet'te görüşülmesine son verilmiştir.
- E) Hükümetin kuruluşu parlamenter sisteme daha uygun hale getirilmiştir.

10.

- I. Islahat Fermanı
- II. Kanun-i Esasi
- III. Tanzimat Fermanı
- IV. Sened-i İttifak
- V. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu

Yukarıdakilerden hangileri, mutlak monarşi dönemi gelişmelerinden değildir?

- A) I ve II
- B) I ve V
- C) II ve V
- D) III ve IV
- E) I, II ve V

11. Aşağıdakilerden hangisi 1921 Anayasası'nın özelliklerinden biri değildir?

- A) Yumuşak bir anayasadır.
- B) Çerçeve bir anayasadır.
- C) En önemli ilkesi, millî egemenliktir.
- D) Kuvvetler birliği-görevler ayrılığı sistemi uygulanmıştır.
- E) Meclis hükümeti sistemi benimsenmiştir.

12. Aşağıdakilerden hangisi 1921 Anayasası'nın özelliklerinden biri değildir?

- A) Bakanların hem bireysel hem de kolektif sorumluluğu vardır.
- B) Temel hak ve özgürlükler düzenlenmemiştir.
- C) Yargı düzenlenmemiştir.
- D) Çift anayasalı dönemdir, Kanun-i Esasi yürürlükten kaldırılmamıştır.
- E) Yerinden yönetim kuruluşlarına geniş yer verilmiştir.

13. Aşağıdakilerden hangisi 1921 Anayasası'nın özelliklerinden biri değildir?

- A) İstiklal Mahkemeleri kurulduğu için hâkimlerin bağımsızlığı ve kanuni hâkim güvencesi ihlal edilmiştir.
- B) Cumhuriyet ilan edildiğinde anayasa hükümet şekli olarak eklenmiştir.
- C) Cumhuriyet maddesinin değiştirilemeyeceği belirtilmiştir.
- D) Laiklik ilkesine hiç yer verilmemiştir.
- E) Hâlifelik, bu anayasa döneminde kaldırılmıştır.

14. Aşağıdakilerden hangisi 1924 Anayasası'nın özelliklerinden biri değildir?

- A) Kuvvetler birliği-görevler ayrılığı sistemi benimsenmiştir.
- B) Meclis hükûmeti ile parlamenter sistem arası karma sistem uygulanmıştır.
- C) Çoğulcu demokrasiyi benimsemiştir.
- D) Katı (sert) bir anayasadır.
- E) Değiştirilemeyecek maddeye yer veren ilk anayasadır.

15. Aşağıdakilerden hangisi 1924 Anayasası'nın özelliklerinden biri değildir?

- A) Çift anayasalı döneme son verilmiştir.
- B) Yasama yorumu uygulanmıştır.
- C) Cumhuriyet, hükûmet şekli olarak ifade edilmiştir.
- D) Cumhurbaşkanı anayasa değişikliği ile ilgili bir yetki verilmemiştir.
- E) Ayrıntılı (kazuistik) bir anayasadır.

16. Aşağıdakilerden hangisi 1924 Anayasası'nın özelliklerinden biri değildir?

- A) Millî egemenlik ilkesi benimsenmiştir.
- B) Devletin dinin islam olduğu hükmü, bu dönemde anayasadan çıkarılmıştır.
- C) Laiklik ilkesine yer veren ilk anayasadır.
- D) Sosyal hak anlayışı benimsenmiştir.
- E) Çok partili hayata bu anayasa döneminde geçilmiştir.

ÇÖZÜMLER

1. Osmanlı-Türk anayasal gelişmelerinin tarihsel sıralaması şöyledir:

- 1808 : Sened-i İttifak
- 1839 : Tanzimat Fermanı
- 1856 : Islahat Fermanı
- 1876 : Kanun-i Esasi
- 1921 :Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (1921 Anayasası)

Yukarıdaki açıklamadan da görülebileceği gibi doğru sıralama, Sened-i İttifak, Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Kanun-i Esasi, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu şeklinde olmalıdır.

Cevap D

2. Osmanlı-Türk anayasal gelişmelerinin başlangıç tarihi olan Sened-i İttifak'la ilgili temel özellikler, şöyle özetlenebilir:

- Sened-i İttifak 1808 yılında dönemin padişahı II. Mahmut ile ayanlar arasında karşılıklı olarak imzalandığı için bir sözleşme niteliği taşımaktadır. Ferman ise karşılıklı değil doğrudan padişah tarafıyla çıkarılan hükümlerdir.
- Sened-i İttifak ile ilk kez padişahın yetkileri sınırlandırılmıştır. Bu yüzden ilk Anayasal adım olarak kabul edilmiştir.
- Sened-i ittifak hükümlerinin uygulanmasını sağlayacak bir mekanizma kurulmamıştır.
- Sened-i İttifak ile merkezi otoritenin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Nitekim merkezi otorite güçlendiği zamanda Sened-i İttifak uygulamadan kaldırılmıştır.
- Sened-i İttifak'ta az da olsa, yoksulların korunması, vergilerin ölçülü olması, asayişe dikkat edilmesi ve kimseye zulmedilmemesi gibi halkın lehine olan hükümlere yer verilmiştir.

Cevap B

3. Tanzimat Fermanı, Hariciye Nazırı Mustafa Reşit Paşa tarafından hazırlanmış ve 3 Kasım 1839'da Abdülmecit adına okunmuştur.

- Tanzimat Fermanı ilk haklar beyannamesi olarak kabul edilir.
- İlk kez kanunların üstünlüğü kabul edilmiştir. Padişah fermanında yer alan ilkelere uyacağına dair söz vermiştir.
- Din ayrımı gözetmeksizin devletin tüm uyruklarına eşit davranacak olması hem eşitlik hem de laiklik adı altından atılmış bir adım olarak kabul edilir.
- Yasalar karşısında Müslim-gayrimüslim ayrımı yapmadan herkes eşit olacaktır.
- Tanzimat fermanı ile ırz, can, mal güvenliği sağlanmış, devlet adamlarının kul statüsüne son verilmiş ve müsadere yasağı getirilmiştir.

Cevap E

4. Esas itibarıyla gayri müslimlerin haklarına dönük düzenlemeleri içeren Islahat Fermanı'nın temel özellikleri, şöyle özetlenebilir:

- Abdülmecit tarafından ilan edilmiştir.
- Paris Antlaşması'nı hazırlayan devletlere bildirilmiştir.
- Anayasal belgedir.
- Ferman niteliğindedir.
- Tanzimat Fermanı'ndaki vaatler doğrulanmıştır.
- Din farkı gözetilmeksizin bütün uyrukların eşit işlem göreceği ilkesi kabul edilmiştir.
- Din değiştirme hakkı kabul edilmiştir.
- İslam dininden çıkmanın yaptırımının ölüm cezası olmasına son verilmiştir.
- Vergi ve askerlik işlerinde eşitlik getirilmiştir.
- Gayrimüslimlere, devlet memurluğu yapma ve eyalet meclislerinde temsil hakkı tanınmıştır.

Hem Tanzimat Fermanı hem de Islahat Fermanı, bir antlaşma/sözleşme niteliğinde değil, padişahın vaatlerinin okunduğu bir ferman biçimindedir.

Cevap A

5. Osmanlı Devleti döneminin ilk anayasası olan Kanun-i Esasi'nin temel özellikleri, şöyle özetlenebilir:

- Genç Osmanlılar'ın etkisiyle ilan edilmiştir.
- II.Abdülhamit döneminde aittir.
- İlk kez parlamento (Meclis-i Umumi) açılmıştır.
- Anayasal/meşrutî monarşi dönemi başlamıştır.
- Mutlak monarşiden meşrutî monarşiye geçilmiştir.
- Halk, ilk kez yönetime dahil olmuştur.
- Bazı temel hak ve özgürlükler tanınmıştır.

Kanun-i Esasi'nin ilanıyla birlikte mutlak monarşiden meşrutî monarşiye geçilmiştir.

Cevap D

6. Kanun-i Esasi'nin ilanıyla beraber açılan Meclis-i Umumi, Osmanlı Devleti'nin ilk parlamentosudur. Meclis-i Umumi, Heyet-i Âyan ile Heyet-i Mebusan olmak üzere iki kanattan oluşmuştur. Heyet-i Âyan üyelerini padişah atamaktadır, üyelerin görev süresi ömür boyudur ve üye sayısı, Heyet-i Mebusan'ın üye sayısının üçte birini geçmez. Heyet-i Mebusan üyelerini ise halk seçmektedir ve üyelerin görev süresi 4 yıldır. Heyet-i Mebusan üyelerinin seçimi, çift dereceli seçim sistemine göre ve basit çoğunluk usulüne göre yapılmıştır. Seçimlerde kadınlar oy kullanma hakkına sahip değildir. Servete bağlı oy yöntemi benimsenmiştir ve Heyet-i Mebusan, her 50.000 erkek nüfusa bir temsilci düşecek şekilde seçilmiştir.

Heyet-i Mebusan üyelerinin seçimi, çift dereceli seçim sistemine göre ve basit çoğunluk usulüyle olmaktadır.

Cevap D

7. Resmî dilin Türkçe olduğu ilk kez, Kanun-i Esasi ile hüküm altına alınmıştır.

Cevap A

8. 1876 yılında ilan edilen Kanun-i Esasi'yi Osmanlı-Rus Savaşı gerekçesiyle yürürlükten kaldıran Abdülhamit, Jön Türkler'in baskısıyla yeniden meşrutiyeti ilan etmek zorunda kalmıştır (1908) ve meşrutiyetin ilanı ile Kanun-i Esasi'yi de yeniden yürürlüğe koymuştur. İkinci Meşrutiyet'in ilanını takip eden yıl (1909), Kanun-i Esasi'de önemli değişiklikler yapılmış; bu değişikliklerle padişahın yetkileri daraltılmış, meclisin yetkileri artırılmıştır. Bu değişikliklerin bazıları şöyledir:

- Padişahın meclisi feshetme hakkı sınırlandırılmıştır.
- Gerçek anlamda meşrutî monarşiye geçilmiştir.
- Bakanlar Kurulu meclise karşı sorumlu tutulmuştur.
- Basın özgürlüğü genişletilmiştir.
- Kanun teklifi için padişahın izin alma şartı kaldırılmıştır.

1909 değişiklikleriyle padişahın meclisi feshetme yetkisi kaldırılmamış, sınırlandırılmıştır.

Cevap A

9. Kanun-i Esasi'de 1909 yılında yapılan değişikliklerin bir kısmı, aşağıdaki gibidir:

- Örgütlenme özgürlüğü genişletilmiştir.
- Padişahın veto yetkisi sınırlandırılmıştır.
- Haberleşme gizliliği esası benimsenmiştir.
- Kanun tekliflerinin Şura-yı Devlet'te görüşülmesine son verilmiştir.
- Hükümetin kuruluşu parlamenter sisteme daha uygun hâle getirilmiştir.
- Padişahın sürgün yetkisi kaldırılmıştır.

Padişahın veto yetkisi kaldırılmamış; mutlak veto yetkisi, geciktirici vetoya dönüştürülmüştür.

Cevap B

10. Mutlak monarşi dönemi, meşrutiyetin ilanından önceki dönemi kapsar. Osmanlı Devleti'nde meşrutiyet, 1876 yılında ilan edildiği için bu tarihten önceki gelişmeler, mutlak monarşi dönemine aittir. Sened-i İttifak (1808), Tanzimat Fermanı (1839) ve Islahat Fermanı (1856) mutlak monarşi evresine; Kanun-i Esasi (1876) ve Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (1921) ise meşrutî monarşiye geçilmesinden sonrasına denk gelmektedir.

Cevap C

11. Türkiye Cumhuriyeti döneminin ilk anayasası olan 1921 Anayasası'nın resmî adı Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'dur ve temel özellikleri şunlardır:

- Yumuşak bir anayasadır, çünkü hem değiştirilemeyecek maddeye yer vermemiştir hem de değiştirilmesi kanunlarla aynıdır.
- Çerçeve bir anayasadır, çünkü 24 maddeden oluşan kısa bir metindir, detaylara girmemiştir.
- En önemli ilkesi, millî egemenliktir ve bu ilkeye yer veren ilk anayasadır.
- Kuvvetler birliği sistemi uygulanmıştır. Yasama, yürütme ve yargı yetkileri tek elde toplanmıştır.
- Meclis hükûmeti sistemi benimsenmiştir. Büyük Millet Meclisi, yasama görevinin yanında yürütme ve yargı görevlerini de bünyesinde toplamıştır.

Kuvvetler birliği-görevler ayrılığının uygulandığı anayasa, 1924 Anayasası'dır. 1921 Anayasası, kuvvetler birliğidir.

Cevap D

12. 1921 Anayasası'nın (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu) diğer temel özellikleri şöyle özetlenebilir:

- Meclis hükûmeti sistemi uygulandığı için bakanlar, meclis içinden teker teker seçilmişler; beşenilmeyen bakan da yine meclis iradesiyle görevinden alınmıştır. Dolayısıyla bakanların sorumluluğu bireyseldir.
- Temel hak ve özgürlüklere yer verilmiştir.
- Yargı organı ayrıca düzenlenmemiş; meclis, bu yetkiyi de kendi tekeline almıştır.
- Çift anayasalı dönemdir, çünkü Kanun-i Esasi yürürlükten kaldırılmamıştır. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun kapsamına girmeyen konularda Kanun-i Esasi devrededir. Kanun-i Esasi, 1924 Anayasası ile kaldırılmıştır.
- Çerçeve bir anayasa olmasına rağmen yerinden yönetim kuruluşlarına geniş yer verilmiştir.

Bakanların hem bireysel hem de kolektif sorumluluğu, 1924 Anayasası ile gelmiştir.

Cevap A

13. 1921 Anayasası'nın (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu) temel özellikleriyle ilgili şunlar söylenebilir:

- İlk kez Firariler Hakkında Kanun ile kurulan İstiklal Mahkemeleri, olağanüstü bir mahkemedir ve hem suçtan sonra kurulduğu hem de hâkimlik görevini milletvekilleri yaptığı için hâkimlerin bağımsızlığı ve kanuni hâkim güvencesine aykırıdır.
- Cumhuriyetin 29 Ekim 1923'te ilanıyla beraber anayasaya, "Türkiye Devletinin şekli hükûmeti Cumhuriyettir" şeklinde bir ibare eklenmiştir. 1921 Anayasası'na "hükûmet şekli" olarak eklenen bu ilke; 1924, 1961 ve 1982 anayasalarında "devlet şekli" olarak ifade edilmiştir.
- Kanun-i Esasi ve Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, laiklik ilkesine hiç yer vermemiştir. Laiklik ilkesi ilk kez 1924 Anayasası'na 1937'de eklenmiştir. Başlangıçtan beri laik olan ilk anayasa ise 1961'dir.
- Hâlifelik, 3 Mart 1924'te kaldırıldığı için bu anayasa dönemine denk gelmemektedir, çünkü 1924 Anayasası, 20 Nisan 1924'te kabul edilerek yürürlüğe konmuştur.

Değiştirilemeyecek maddeye yer veren ilk anayasa, 1924 Anayasası'dır. 1924 Anayasası ve 1961 Anayasası, devletin şeklinin Cumhuriyet olarak tanımlandığı 1. maddenin; 1982 Anayasası ise ilk 3 maddenin değiştirilemeyeceğini belirtmiştir. 1921 Anayasası'nın değiştirilemeyecek maddesi yoktur.

Cevap C